

Žurnál

Univerzity Palackého v Olomouci

18. prosince 2009

V ČÍSLE:

11

Ročník 19

Z diskuse o školném, financování a reformě VŠ • Právnická fakulta oslaví 20 let • Student UP světovým rekordmanem ve šplhu • S dr. Ivanou Fellnerovou o viru H1N1 • Před dvaceti lety aneb I takoví jsme byli (závěr)

• V rámci adventních koncertů, které ve dnech 27. 11.–24. 12. probíhají ve Vídni při příležitosti *Internationales Adventsingen Wien*, vystoupil se svým vánočním repertoárem také sbor Univerzity Palackého Ateneo. Pod vedením sbormistra doc. Pavla Režného z Katedry hudební výchovy PdF si posluchači mohli poslechnout skladby českých a amerických autorů. Na závěr sbor zazpíval Malou vánoční hudbu, směs koledí v jazzové úpravě Jiřího Pospíšila.

-red-, foto -mo- ▶



PAF 2009 opět ukázal, zač je toho animace

Tradiční přehlídka animovaných filmů PAF, která probíhala ve dnech 10.–13. 12. v prostorách Uměleckého centra UP, dokázala i letos přilákat nejen desítky návštěvníků z řad filmových profesionálů, ale také stovky fanoušků světa animované tvorby.

„Umělecké centrum UP se opět zaplnilo návštěvníky ze všech koutů republiky i zahraničí a konviktem se linula sympatická multikulturní atmosféra. Z toho máme pochopitelně radost, protože o stírání hranic nám jde na PAFu především,“ zhodnotil přehlídku její media manager Jan Plíhal. Největší zájem byl podle něj o sekce spojené s hlavními hosty PAFu, chorvatským umělcem a pedagogem Ivanem Ladislavem Galetou a rakouským experimentátorem Martinem Arnoldem. Galeta dvakrát plněmu sálu předvedl průřez svým dílem z oblasti filmu a videa a při přednášce i slavnostním zakončení v sobě nezapřel zdatného performeru. „Martin Arnold zase přiváděl návštěvníky filmového sálu k údivu mimo jiné objevením erotických podtextů v klasických rodinných hollywoodských filmech. Zároveň excelentně dokázal přesvědčit konzervativní zastánce tradičního filmového umění o progresivních principech audiovizuálních médií a možnostech (de)animace původně hraných filmů,“ dodal Plíhal.

V rámci slavnostního zakončení letošní přehlídky byli vyhlášeni také vítězové soutěžního bloku *Jiné vize*, který má za cíl zpřístupnit a ocenit díla profesionálů i amatérů, která neotřelým způsobem propouští výtvarnou i filmovou scénu. Porota nakonec z desítky děl vybrala za celkového vítěze snímek *Ztracený architekt* tvůrce Daniela Pitína, u kterého porotce zaujal především intermediální potenciál, jednoduchost a originalita, divácká cena pak putovala filmu *Návod 2: Trilobit* od Matěje Smetany.

A jaké jsou plány organizátorů pro další ročník? „V polovině března budeme prezentovat výběr filmů ze soutěže *Jiné vize* a část sekce *Živé animace* v Paříži, ve Vídni bychom měli v září připravovat audiovizuální výstavu na téma *Polyekran*. Z programu příštího roku prozradíme jen zaměření na italskou tvorbu a barevnou hudbu, dále se nechte překvapit,“ láká diváky Plíhal.

Více na www.pifpaf.cz

-mar-

Cena ministryně zdravotnictví putuje také do Olomouce

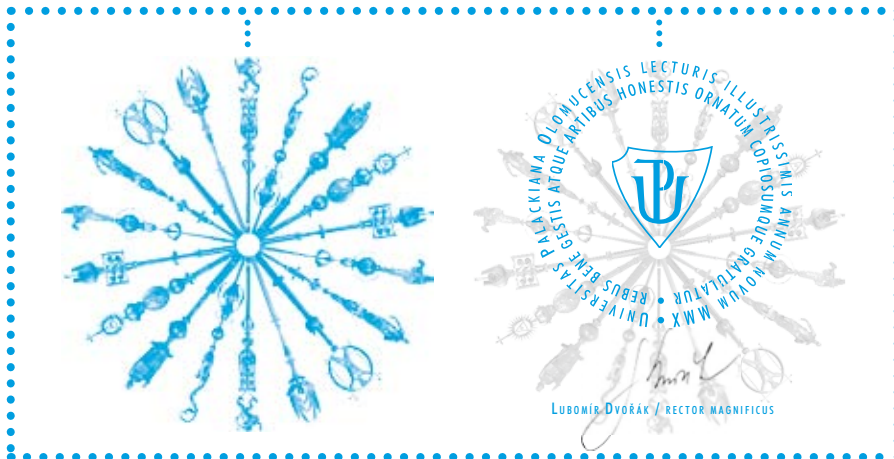
Prof. Helena Vavrková ze III. Interní kliniky LF UP a FNO, dr. Dalibor Novotný, zástupce vedoucího Oddělení klinické biochemie a imunogenetiky FNO, a dr. David Karásek, primář III. Interní kliniky LF UP a FNO, obdrželi 16. 12. Cenu ministryně zdravotnictví za výzkum a vývoj pro rok 2009. Ministryně tak ocenila práci věnující se ateroskleróze, která je podstatou většiny kardiovaskulárních onemocnění a hlavní příčinou mortality v naší populaci.

„Pozornost byla v tomto projektu věnována hlavně apolipoproteinu B, hlavnímu strukturálnímu proteinu všech aterogenních lipoproteinových částic, jehož sérové hladiny jsou lepším ukazatelem rizika klinických manifestací aterosklerózy než LDL-cholesterol (laické veřejnosti známý též jako „špatný cholesterol“). Tento poznatek je důležitý zejména s narůstající celosvětovou epidemií obezity, metabolického syndromu a diabetu 2. typu, u kterých „špatný cholesterol“ toto riziko podhodnocuje nejvíce ve srovnání s apolipoproteinem B,“ sdělila Žurnálu UP prof. Vavrková. Dodala, že byla též posuzována role zánětu, trombózy a některých působků tvořených v tukové tkáni (adiponektin) při rozvoji a klinické manifestaci aterosklerózy.

Na projektu spolupracovali i další členové řešitelského týmu – MUDr. Dagmar Jackuliaková a dr. Milan

Halenka ze III. Interní kliniky LF UP a FNO, Mgr. Luděk Slavík z Hematoonkologické kliniky FNO a RNDr. Jiří Lukeš z Oddělení klinické biochemie a imunogenetiky FNO. „Z oceněných deseti projektů (ze 135) bylo pět prací ohodnoceno cenou za mimořádné výsledky ve vědě a výzkumu. Zbýlých pět projektů obdrželo čestná uznání. Naši práci s názvem *Klasifikace dyslipidemií založená na koncentraci apolipoproteinu B a triglyceridů. Asociace dyslipidemických fenotypů s ukazateli inzulinové rezistence, zánětu, trombózy, subklinické a klinické aterosklerózy a vybranými DNA markery* naleznete v tabulce jako druhou a přesto, že jsou tyto ministerské ceny rozdělovány bez pořadí, lze druhé místo vnímat za skutečné umístění v soutěži,“ dodal Ing. Dalibor Novotný.

Dokončení na str. 2



ČKR upozorňuje na pokles rozpočtu VŠ na rok 2010

Plénem České konference rektorů přijalo na svém 103. zasedání 3. 12. následující usnesení:

1. ČKR si je vědoma všech souvislostí ekonomické krize a jejich důsledků pro státní rozpočet, avšak naléhavě připomíná praxi vyspělých států v obdobné situaci, které výdaje na vzdělávání nesnižují. ČKR zásadně nesouhlasí s bezprecedentním poklesem rozpočtu vysokých škol na rok 2010. ČKR proto s mimořádným politováním upozorňuje na rozhodnutí vlády o krácení rozpočtové kapitoly MŠMT přímo ohrožující kvalitu vzdělávací a výzkumné činnosti českých vysokých škol a ignorující slib předsedy vlády udržet rozpočet vysokých škol alespoň na loňské úrovni. ČKR očekává, že při závěrečném projednávání státního rozpočtu bude příslib naplněn.
2. ČKR důrazně upozorňuje, že nedostatek finančních prostředků vysokých škol znemožní spolufinancování projektů čtvrté prioritní osy Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace a tím vážně ohrozí čerpání evropských strukturálních fondů.
3. ČKR požaduje v souvislosti s předpokládanou rekonstrukcí Rady pro výzkum, vývoj a inovace, aby byl v novém složení Rady respektován zásadní význam vysokých škol v oblasti vědy a výzkumu.
4. ČKR konstatuje, že vyřazení výsledků výzkumných organizací z Hodnocení 2009 zejména na základě
 - a) skutečnosti, že popis výsledku v původním jazyce výsledku je kratší než 64 znaků nebo že je totožný s názvem výsledku nebo jeho částí,
 - b) retroaktivního uplatnění nových kritérií na již akceptované výsledky předané před 1. lednem 2009 nebo
 - c) skutečnosti, že tentýž výsledek s odlišnou charakteristikou předal jiný poskytovatel či příjemce, je nepřijatelné, věcně nesprávné, nedůvodně poškozuje výzkumné instituce a je v přímém rozporu s principy efektivního financování vědy a výzkumu z veřejných prostředků. ČKR proto naléhavě vyzývá Radu pro výzkum, vývoj a inovace, aby revokovala své usnesení č. B6) ze dne 13. listopadu 2009.
5. ČKR sdílí znepokojení veřejnosti týkající se událostí v souvislosti s děním na Fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni. ČKR je přesvědčena, že současné nastavení systému terciárního vzdělávání v České republice umožňuje efektivní řešení této politováníhodné situace, která nenastala v důsledku selhání systému, ale na základě nesprávného jednání jednotlivců, a důrazně odmítá politizování tohoto případu.

-red-, zdroj <http://crc.muni.cz>

Doc. Petr Pithart o roce 1989



Na pozvání Moravsko-slezské křesťanské akademie, Vysokoškolského katolického hnutí a Filozofické fakulty UP přednášel v aule FF 16. 12. místopředseda Senátu Parlamentu ČR doc. Petr Pithart. Přednáška s názvem *Devětaosmdesátý* byla spojena s prezentací knihy o listopadových událostech roku 1989. V tomto druhém svazku svých sebraných spisů autor vysvětluje cíle sametové revoluce, jako byla otevřená společnost, pluralistické poměry, svobodná soutěž politických stran a další důležitá témata.

-foto-, foto -mo-

Debatu na Filozofické fakultě: O školném, financování a reformě vysokých škol

Školné na vysokých školách se stalo hlavním tématem diskusního setkání, které uspořádali 8. 12. studenti programu Euroculture v prostorách zasedací místnosti Děkanátu FF UP. Diskuse probíhající v anglickém jazyce se zúčastnili jak čeští studenti, tak i studenti ze zahraničních univerzit, na kterých bylo již školné zavedeno. V panelu hostů pak zasedli doc. Jakub Fischer, Ph.D., který se již delší dobu zabývá reformou terciárního vzdělávání v ČR, dále pak Mgr. Jakub Dürr, bývalý prorektor UP a bývalý náměstek ministra školství, a doc. Jiří Lach, Ph.D., nově zvolený kandidát na děkana Filozofické fakulty UP.

V úvodu setkání představili hosté své postoje k fenoménu poplatků za studium, přičemž se shodli, že zavedení školného musí být součástí připravované reformy vysokého školství. Jakub Fischer uvedl hlavní důvody, které podle něj školné vyžadují. Nejde jen o podfinancování vysokých škol, ale i o další důvody, jako současný demografický vývoj, udržitelnost kvality vysokých škol a jejich konkurenceschopnost či zvýšení motivace ke studiu. Jakub Dürr připomněl mezinárodní kontext celé situace, včetně závěrů zprávy OECD, z které vyplývá potřeba terciární systém vzdělávání v ČR nejen reformovat, ale zapojit do jeho financování i společnost a soukromý sektor. Zdůraznil rovněž společenskou roli vysokých škol a potřebu jejich kvalitního vedení. I podle Jiřího Lacha poplatky zlepší stávající situaci a budou motivovat nejen studenty, ale i pedagogy.

Ve druhé části odpovídali hosté na otázky z pléna – Jak účinně kontrolovat vliv soukromých firem na



vysoké školy? Systémem poplatků kterých zemí se inspirovat? Nezhorší studentské půjčky už tak velkou zadluženost českých rodin? Hosté však dokázali velmi rychle reagovat i věcně argumentovat. Bohužel ani oni nebyli schopni odpovědět na otázku, kdy reforma proběhne. S účastníky diskuse se shodli pouze na tom, že jde v této chvíli více o politickou záležitost než odbornou.

-mar-, foto -mo-

Setkání ředitelů fakultních škol a fakultních zařízení na Pedagogické fakultě UP

Vedení Pedagogické fakulty UP a pracovníků Střediska pedagogických a odborných praxí se 3. 12. setkali s vedením fakultních škol a fakultních zařízení. V úvodním slovu děkanka fakulty prof. Libuše Ludíková, CSc., poděkovala všem ředitelům fakultních škol a fakultních zařízení za spolupráci s fakultou v mnoha oblastech a informovala přítomné o současné situaci na PdF.

Doc. Bohumil Novák poté předal zástupcům FŠ a FZ informační materiály, CD a brožury o současných studijních programech a oborech, které bude fakulta otvírat v roce 2010/2011. Referoval o změnách ve formách studia a upozornil také na webové stránky fakulty, kde najdou školy a zařízení všechny informace, aktuální témata, nabídky školení, projektů, kurzů apod.

Vedoucí Střediska pedagogických a odborných praxí PdF UP doc. Marcela Musilová, Ph.D., seznámila přítomné s poznatky z reflexí studentů, které ji poskytli metodikové kateder. Studenti po vykonání praxe odevzdávají portfolia, hodnocení praxe cvičnými učiteli a na semináři diskutují o průběhu praxe. Metodikové z některých kateder velmi úzce spolupracují s cvičnými učiteli jednak přímo ve škole při kontrole studentů, jednak se setkávají na PdF při společných projektech – jedná se zejména o jazykové katedry a katedry matematiky a základů společenských věd.

Zástupce metodiků z jednotlivých kateder Mgr. Milan Polák, Ph.D., zhodnotil spolupráci s FŠ a FZ a vyzdvihl podíl učitelů z těchto škol na koncipování nových materiálů k praxi. Podal informaci o možnosti účasti učitelů a pracovníků fakultních zařízení na bezplatných kurzech pro učitele, jež budou od roku 2010 uskutečňovány v rámci projektů na Katedře českého jazyka a literatury PdF UP.

Vedoucí Centra celoživotního vzdělávání PdF UP PaedDr. Pavel Janoušek informoval zejména o nabízených programech v oblasti vzdělávání a upozornil na fakt, že CCV zpracovává i specifické projekty pro jednotlivé školy.

Cena ministryně zdravotnictví...

Pracoviště III. interní kliniky, a sice poradna pro prevenci aterosklerózy a poruchy lipidového metabolismu pod vedením Prof. Heleny Vavřkové, se ve spolupráci s Oddělením klinické biochemie a imunogenetiky FNO věnuje této problematice několik desetiletí. Patří k několika málo pracovištím v ČR, jež v diagnostice, léčbě péči, ale i ve vědě, výzkumu a edukaci dosahují vynikajících výsledků.

Cena ministryně zdravotnictví za zdravotnický výzkum a vývoj se každoročně uděluje u příležitosti výročí narození J. E. Purkyně za mimořádné výsledky ve výzkumu a vývoji.

M. Hronová

Student FTK překonal světový rekord ve šplhu

V prostorách nákupního centra Olomouc City se 5. 12. uskutečnilo Mistrovství České republiky 2009 ve šplhu. V hlavní kategorii zvítězil na osmi-metrovém laně stávající český mistr Aleš Novák (na



snímku). Student oboru Aplikovaná tělesná výchova Fakulty tělesné kultury UP závodící za TJ Sokol Sternberk vyšplhal za 4,87 sekund a vstoupil tak poprvé do nové éry časů pod hranici pěti vteřin.

-map-, foto M. Fuksa
zdroj: www.svetsplhu.cz/news/mcr-2009-propozice/

Dokončení ze str. 1

Právnická fakulta UP bude mít 20 let

A připravuje mezinárodní konferenci k občanskému zákoníku

Na rok 2011 připravuje PF UP v rámci celoročních oslav 20. výročí své novodobé existence mezinárodní konferenci k 200. výročí vyhlášení Obecného zákoníku občanského (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie*, zkratka ABGB).

„Konferenci pořádá olomoucká univerzita ve spolupráci s rakouskou Karl-Franzens-Universität v Grazu jako hlavním partnerem, dále se Salzburškou Paris Lodron Univerzitou a vídeňskou univerzitou a její právnickou fakultou. Díky dlouholeté spolupráci s rakouskými právníckými fakultami nabídne tato konference mimořádnou příležitost k pohledu do minulosti, ale hlavně do budoucnosti kodifikace soukromého práva v České republice a v Rakousku. Spolu s rakouskými kolegy se na konferenci budou podílet také partneři z dalších evropských zemí, dotčených Rakousko-Uherskou historií.“ uvedl JUDr. Michal Malacka, prorektor UP.

„Počátky příprav obecného zákoníku občanského jsou spjaté s Moravou, působila zde první kodifikační komise na počátku druhé poloviny 18. století pod vedením prof. Josepha Azzoniho,“ řekl JUDr. Filip Melzer, děkan PF UP pro modernizaci studia.

Dvě stě let starý zákoník představuje první skutečnou kodifikaci soukromého práva u nás a zaznamenal značný mezinárodní ohlas. O jeho kvalitě hovoří i to, že dodnes platí v Rakousku a na území Lichtenštejnska. U nás platil do konce roku 1950.

Konference, jejíž termín připadne na polovinu roku 2011, se bude zabývat především významem Obecného zákoníku občanského v dřívějších dobách a dnes. „Za zmínku stojí fakt, že například dnešní Ústavní soud judikuje, že zásady, na kterých byl založen tento zákoník, jsou přítomny i v dnešním právu a slouží např. při vyplňování mezer v zákoně,“ připomíná dr. Melzer. Konference se rovněž dotkne témat spjatých s obecnými problémy kodifikace práva a též otázek kolem kodifikačních tendencí v Evropské unii.

„Připomínka kodifikace zákoníku před 200 lety je pro právní prostředí České republiky velmi aktuální, neboť tento zákon, resp. jeho přepracovaná podoba z roku 1937, je základem aktuálního vládního návrhu

občanského zákoníku z dubna roku 2009. Jednou z otázek, kterými se bude konference zabývat, je vazba těchto dvou kodexů. Proto se konference zúčastní i tvůrci vládního návrhu Občanského zákoníku,“ dodal dr. Mezer.

Občanské právo je základem veškerého soukromého práva. V době svého přijetí Obecný zákoník občanský představoval téměř úplnou kodifikaci soukromého práva. Týká se tak každodenního života každého občana, upravuje jak koupi pečiva ke snídani, tak i koupi domu či pozemku, postavení jednotlivce v rodině i ochranu jeho osobnosti vůči ostatním. Lze říci, že po Ústavě jde o nejdůležitější zákon země. -th-, -rp-

Antropologicko-psychologické aspekty zdravého životního stylu

Ve dnech 25. a 26. 11. se v aule PdF UP uskutečnila dvoudenní významná akce. Jednalo se o II. olomoucké dny antropologie a biologie, nazvané Antropologicko-psychologické aspekty zdravého životního stylu v olomouckém regionu. Tématem konference byla aktuální problematika životního stylu, otázka podpory zdraví včetně možnosti prevence rizikových faktorů životního způsobu u současně populace dětí, mládeže a dospělých. Zaznělo 31 zajímavých příspěvků, byly představeny projekty, které se dané oblasti týkají. Posluchači - jak učitelé základních škol, tak studenti a vyučující Pedagogické fakulty - byli seznámeni s informacemi souvisejícími se zdravím.

Konference byla pořádána Katedrou antropologie a zdravotní PdF UP ve spolupráci s Krajskou hygienickou stanicí Olomouckého kraje, Katedrou psychologie a patopsychologie PdF a Olomoucká pobočka České společnosti antropologické. Celou akci podpořilo statutární město Olomouc.

-ik-, foto archiv katedry

Aktuální problémy pedagogiky ve výzkumech doktorandů

Na Pedagogické fakultě UP byl 23. 11. uspořádán VII. ročník mezinárodní studentské vědecké konference *Aktuální problémy pedagogiky ve výzkumech studentů doktorských studijních programů*, která se konala pod záštitou Ústavu pedagogiky a sociálních studií PdF.

Pro vysoký počet přihlášených bylo utvořeno sedm následujících sekcí: Aktuální aspekty výuky mateřského jazyka a literatury; Vybrané otázky výuky cizích jazyků a humanitních disciplín; Specifika přírodních věd ve výuce; Kulturní a multikulturní aspekty edukace; Učitel jako aktér v různých oblastech edukace; Optimalizace edukačního procesu a problematika prevence ve školním prostředí i mimo ně; Vybrané aspekty (řízení) kvality formální i neformální edukace.

Rektorské volno 31. 12.

Z provozních a úsporných důvodů uděluje rektor UP členům akademické obce a zaměstnancům všech organizačních jednotek UP na den 31. 12. rektorské volno. V uvedené době neprobíhá výuka na žádné z fakult (viz také www.upol.cz).

Prof. Jiří Bártek mezi nejvýznamnějšími osobnostmi české vědy

V anketě, kterou uspořádal v průběhu září mediální partner České hlavy - portál iDnes, vybralo téměř dva tisíce čtenářů nejvýznamnější osobnost historie české vědy a techniky. Nejvíce hlasů získal profesor Otto Wichterle, průkopník makromolekulární chemie, který se zapsal do paměti lidí hlavně jako objevitel silonu a měkkých kontaktních čoček. Druhé místo patří prof. Antonínu Holému, DrSc., objeviteli léku proti AIDS, třetí místo obsadil Jan Janský, objevitel krevních sku-

pin. V první desítku je také onkolog prof. Jiří Bártek, patříci ke světově špičce v oblasti výzkumu vzniku nádorů, který působí mj. na Přírodovědecké fakultě jako vedoucí Laboratoře genomové integrity PŘF a jako vědecký pracovník na LF. Na čelní místa ankety vybrali čtenáři další významné osobnosti historie české vědy, jako je např. Johann Gregor Mendel, nositel Nobelovy ceny Jaroslav Heyrovský či František Křížik.

Více informací viz www.ceskahlava.cz. -red-

Před Vánocemi: Mikuláš, adventní setkání i večírky

V období předcházející Vánocům se již tradičně studijní, pedagogické a badatelské aktivity profilují s těmi odlehčenějšími – nastává doba loučení s dalším kalendářním rokem. Tak např. hned na začátku prosince se na Katedře německého jazyka PdF sešli studenti a pedagogové na adventním



večírku (foto 1), jejich kolegové z Katedry anglického jazyka PdF zas měli možnost zhlédnout studentské vánoční představení (foto 2), o pár dnů



později přijali zahraniční lektori pozvání ke schůzce na Rektorátu UP při příležitosti konce roku 2009 (foto 3). Přírodovědecká fakulta pro změnu



uvítala Mikuláše, anděla a čerta, a to dokonce dvakrát: nejprve se známá trojice dostavila s nadílkou za zaměstnanci a studenty fakulty, později



pak v prostorách nové budovy PŘF proběhlo tzv. Mikulášování pro děti zaměstnanců UP (foto 4). Ty v rámci pestrého programu mj. vyráběly ozdoby na vánoční strom, který je umístěn v příměstí budovy či zhlédly pásmo dětských pohádek. Příchod Vánoc pak vánočními koledami a lidovými písněmi umocnila skupina 3+.

-mav-, map-, -daz-, foto -mo- a archiv PŘF

Chřipka aktuálně aneb A/H1N1 život člověka většinou neohrožuje

O prasečí či, chcete-li, mexické chřipce se dnes hovoří snad všude. Nový kmen chřipkového viru A pandemický H1N1/09, jejímž hostitelem se stal člověk poprvé v březnu 2009, se objevil nejprve v Mexiku. Nový virus způsobující respirační onemocnění obsahuje geny lidské, ptačí i prasečí chřipky. Právě na uvedené téma proběhla koncem listopadu na Přírodovědecké fakultě UP v rámci volitelného předmětu Imunologie přednáška dr. Ivany Fellnerové s názvem Chřipka aktuálně! Především studenti molekulární biologie, biochemie, systematické biologie a ekologie se tak mohli dovědět o aktuálních problémech doprovázející uvedené onemocnění a mystifikacích, s nimiž se široká veřejnost často setkává. Zaznělo však jedno navýsost podstatné: Tato chřipka život člověka neohrožuje o nic víc než běžné sezónní chřipky. Z následujícího rozhovoru, který Žurnálu UP poskytl dr. Fellnerová, působící na Katedře zoologie a antropologie PřF UP, pak vyplývá, proč.

Ve viru informací o tom, kolik lidí už zemřelo na tzv. prasečí chřipku a komu a kde je dostupná vakcína, je příjemné slyšet, že netřeba se nechat očkovat za každou cenu...

Myslím si, že se k nám dostává řada demagogických informací, z nichž si laická veřejnost stěží vybírá objektivní fakta. Jsem biolog, a proto se v záplavě informačních zdrojů různé kvality přece jen snadněji orientuji. Za nejuznávanější zdroje v odborných kruzích jsou považovány především publikace v časopisech s tzv. impact faktorem (IF). Pro širokou veřejnost je samozřejmě dostupná řada dalších seriálních zdrojů, ale vedle nich existuje i mnoho těch méně důvěryhodných, tendenčních, plných polopравd a demagogií. Přestože nejsem lékař, říkám: virus není tak nebezpečný, jak by se na první pohled mohlo zdát.

S jakým typem chřipkového viru tedy máme tu česť?

Jako kterýkoliv jiný virus, patří i virus nové chřipky mezi intracelulární, tedy vnitrobuněčné parazity. Jinými slovy, aby škodil, musí se dostat do buněk, kde se rozmnoží (replikuje). Stane se tak, mimo jiné, díky tzv. hemagglutininu a neuraminidáze, což jsou dvě povrchové proteinové komponenty viru známé pod označením H a N. Komponenta H (hemagglutinin) pomáhá viru rozpoznat tu „svou“ buňku a uchytit se na ní. Zdůrazňuji, že samotné uchycení není náhodné. Každý typ viru je totiž specifický k určitým buňkám, orgánům, a tedy i hostitelům, např. současný typ viru ptačí chřipky nenapadne tak snadno člověka, neboť je více specializovaný na buňky ptačího trávicího ústrojí. Komponenta N (neuraminidáza) pak pomáhá vstupu viru do buňky a po jeho zmnožení pak jeho uvolnění z hostitelské buňky. Genetickou informaci viru nese ribonukleová kyselina (RNA), která určuje, jaký typ molekuly H a N virus ponese. Vysoké proměnlivosti chřipkových virů napomáhá fakt, že virová RNA je segmentovaná. Tedy ve chvíli, kdy se u jednoho hostitele sejdou různé typy virů a jejich nukleová kyselina se vzájemně promíchá, může nastat problém. Např. vepř napadený virem ptačí chřipky a virem běžné chřipky může produkovat novou variantu chřipkového viru. Promíchaná genetická informace má totiž vliv na shora zmíněvané povrchové proteiny H a N, které zásadně ovlivňují virulenci viru, tedy schopnost viru napadat určitý typ buněk. Nová RNA může být nakombinována tak, že H bude snadno „přilnavý“ na buňky člověka a N bude mnohem efektivnější při pronikání do buněk hostitele. Vznikne tak virový kmen, který se velmi snadno dostane do těla i do buněk, a má tak otevřenou cestu snadno se množit a šířit v populaci, která navíc

nemusí mít proti novému viru vytvořené protilátky. To je samozřejmě nejhorší kombinace. Zdaleka ne každá nová varianta viru musí být nebezpečnější, než ta výchozí. Já jsem tímto chtěla jen naznačit základní mechanismus, jakým se mění vlastnosti viru. Povrchové proteiny H i N mají zásadní vliv na virulenci virů, tedy na jejich schopnost napadnout organismus a poté jej využít ve svůj prospěch (viz obrázek). Obecně jsou viry nebezpečné právě pro jejich variabilitu.

To se přece stalo právě s virem prasečí chřipky...

Ano. Viry mutují neustále, ale jak se ukázalo, ten současný H1N1 není až tak nebezpečný. Vždy, když se objeví nový kmen, vyvstane samozřejmě obava, jak se bude chovat. Vždyť současná tzv. prasečí chřipka je vlastně podtypem španělské chřipky, která v roce 1918 usmrtila až sto milionů lidí. Počáteční respekt a opatření byly tedy zcela na místě (i když v případě španělské chřipky se nepochybně na vysoké úmrtnosti podepsala devastace evropské populace v souvislosti s 1. světovou válkou). Jenže doba pokročila a my dnes víme, že i tento chřipkový virus se chová zhruba stejně jako ostatní sezónní chřipky – s jedním rozdílem: viry běžných typů chřipek napadají buňky v horních cestách dýchacích, zatímco nový H1N1 je schopen (pokud ho náš imunitní systém nezastaví) napadnout i buňky v dolních cestách dýchacích. To je jediný silnější projev této chřipky. Jinými slovy: současná H1N1 má větší afinitu k receptorům buněk v plicích, takže pokud se dostane přes horní dýchací cesty dál, může u oslabených jedinců vyvolat zápal plic. Zdravého člověka však současný vir H1N1 smrtelně neohroží, neboť správně fungující imunitní systém virovou nákazu dokáže dostat pod kontrolu. Virus zůstává v horních cestách dýchacích a způsobí klasické chřipkové příznaky. Je pravda, že hůře na tom mohou být lidé se sníženou imunitou nebo dalšími zdravotními problémy. V takových případech může mít chřipka komplikovaný průběh a může skončit i smrtí. To však platí nejen o nové H1N1, ale také o ostatních sezónních chřipkách.

Právě těmto rizikovým skupinám lidí se v současné době nabízí vakcína...

Já se rozhodně necítím kompetentní posuzovat vakcinaci u osob se zvýšeným zdravotním rizikem. Osobně bych ale i v těchto případech požití vakcíny zvažovala. Nebezpečnost současného viru není vysoká a informace o chřipkových vakcínách jsou přinejmenším kontroverzní. Logicky se pak nabízí otázka, co je spojeno s větším rizikem

Toto tvrzení by bylo dobré vysvětlit...

Vývoj pandemické vakcíny má svá specifická pravidla. Vakcína jako taková se skládá z inaktivovaného viru a tzv. adjuvans – nosiče, resp. rozpouštědla, které zvyšuje efektivitu imunitní odpovědi, popřípadě snižuje množství potřebného viru. Svou roli sehrávají i vicedávkových balení také konzervační látky, které mají snižovat riziko bakteriální kontaminace vakcíny po jejím otevření. Pro pandemii se používají tzv. mok-up vakcíny, což jsou vakcíny, připravované modifikovaným způsobem. Protože se do poslední chvíle neví, jaká nová varianta nebezpečného viru se objeví, probíhá vývoj a testování s tzv. „pracovní“ vakcínou: ta spolu s adjuvans obsahuje „pracovní“ virus, jehož mutací by mohl vzniknout nový, potenciálně pandemický kmen. Současná vakcína

RNDr. Ivana Fellnerová, Ph.D., absolventka Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého oboru Systematická biologie a ekologie. V roce 2007 úspěšně obhájila disertační práci na téma: Mechanisms of Cellular Immune response to Salmonella Infection in Mice na Fakultě veterinárního lékařství VFU Brno, obor Veterinární morfologie a fyziologie. Dr. Fellnerová v současné době působí na Katedře zoologie a antropologie PřF UP a v Ústavu biologie LF UP, kde externě přednáší biologii pro studijní programy Všeobecného a Zubního lékařství a také pro General medicine. V letech 1998–2000 pracovala na University of Saskatchewan, Department of Biology, a v Canada Agriculture Research Center. V letech 2000–2003 pracovala jako odborný pracovník na University of Washington – Medical Center, Department of Laboratory Medicine and Microbiology, Seattle, USA, kde se věnovala studiu mechanismů buněčné imunity, specifické Salmonella-specifických T lymfocytů a antigenní diverzity. Dr. Fellnerová je mj. také autorkou a realizátorkou unikátního projektu Srdce srdci (www.srdcesrdci.upol.cz)

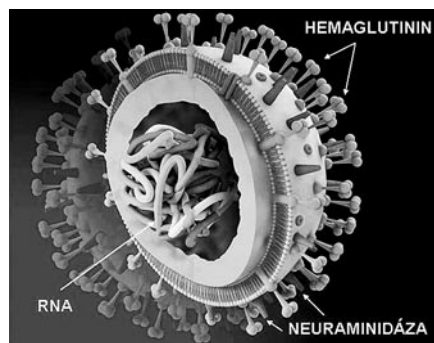


byla vyvíjena na viru ptačí chřipky H5N1. Ten zatím není pro člověka, vzhledem k omezené schopnosti invaze a šíření, tak nebezpečný, ale existuje obava, že jeho mutací by mohl vzniknout nový pro člověka nebezpečný kmen.

V okamžiku, kdy dojde k vyhlášení epidemie nebo pandemie, tedy v okamžiku, kdy se skutečně objeví nový, invazivní a snadno se šířící typ viru, vymění se „pracovní“ vir ve vyvíjené vakcíně za vir pandemický – v našem případě vir H5N1 za nový H1N1/09. Tento vývoj probíhal minimálně dva roky, protože obava z pandemie kolem ptačího viru již několik let trvá. Je logické, že vám nikdo nezaručí naprostou bezpečnost vakcíny. Každá pandemická vakcína vzniká ve velmi krátkém časovém úseku. Jen okrajově jsme mohli ve sdělovacích prostředcích zaznamenat, že jak výrobci vakcíny, tak Státní ústav pro kontrolu léčiv teprve nyní, tedy v době kdy očkování probíhá, sbírají data o nežádoucích účincích vakcíny a že předchozí testování proběhlo jen na velmi omezeném počtu lidí, a navíc jen s pracovní vakcínou. Pro objektivnost je však důležité si uvědomit, že stejně se postupovalo i v případech ostatních chřipkových vakcín a v současné době efektivnější způsob asi nemáme...

Na lehkou váhu však nelze brát informace ani o dalších složkách vakcíny. V rámci Evropské unie byly doposud k použití schváleny celkem tři vakcíny: Pandemrix, Focetria a Celvapan. Česká republika vybrala vakcínu Pandemrix. Ta jako adjuvans (viz výše) obsahuje skvalen (ASO3). Skvalen je látka tělu přirozená. Je podobná cholesterolu a vyskytuje se hlavně v nervové soustavě. Na základě informací, které se mi podařilo z mnoha zdrojů získat, považuji přítomnost skvalenu ve vakcíně přinejmenším za problematickou. FDA (americká asociace pro léky a potraviny) prokázala přítomnost skvalenu ve vakcínách proti antraxu, kterou byli plošně očkovaní vojáci během války v Perském zálivu. Následně začala mít řada z nich vážné zdravotní problémy autoimunitního charakteru, např. revmatickou artritidu aj. Existuje teorie, která tvrdí, že s vakcínou, jejíž součástí je

Dokončení na str. 5



Mezinárodní překladatelská spolupráce

Centra pro práci s patristickými, středověkými a renesančními texty

V rámci dlouhodobého rozsáhlého grantu Centra pro práci s patristickými, středověkými a renesančními texty se pracovníci Univerzity Palackého věnují též překládání děl Tomáše Akvinského. Jde zejména o jeho dosud nepřeložené hluboké studie k otázkám filosofie a teologie, které jsou tradičně vydávány pod názvem disputované otázky (Quaestiones disputatae) a týkají se např. pravdy, zla, Boží moci apod. Náš záměr překládat tyto texty navazuje na širší, vlastně celoevropskou iniciativu, poté, co se nahlédlo, že jde o Tomášovy teoreticky nejhlubší a nejpracovnější texty (K. Flasch hovoří o filosoficky nejvýznamnějších Tomášových přínosech).

Tak byla pro naše překladatelské i interpretační snahy přínosná konfrontace se dvěma centry, kde se Tomášovy quaestiones překládají do francouzštiny a němčiny. V roce 2007 jsem navštívil dominikánské pracoviště v Toulouse, kde překládá vybrané Tomášovy otázky profesor S.-Th. Bonino, současný redaktor prestižního periodika Revue thomiste. Pozoruhodný je jistě jeho postřeh, který zřejmě platí i pro naše české poměry: čtenáři těchto překladů znají jistě většinou též něco latinského, ale ne na takové úrovni, aby mohli číst s pochopením všechny středověké texty. Konkrétně Q. disp. de potentia překládá do francouzštiny R. Berton, s nímž jsme též v soustavném styku, ale jehož překlady nepočítají zatím s komentářem.

V roce 2009 jsem navštívil za týmž účelem po delší spolupráci na základě korespondence katedru filosofie univerzity v Řezně (Universität Regensburg – Institut für Philosophie).

Pod vedením profesora Dr. Rolf Schönbergera překládá širší skupina pracovníků (jak přímo na institutu, tak mimo něj, též na jiných vysokoškolských pracovištích) veškeré Tomášovy quaestiones disputatae, které již postupně vydává známé nakladatelství Felix Meiner. Kromě již zmíněného profesora Schönbergera jsem měl příležitost pro-



Na katedře filosofie univerzity v Řezně – (zleva) dr. S. Grotz, prof. R. Schönberger a doc. K. Floss

jednat všechny důležité otázky s jeho asistenty dr. Stephanem Grotzem (překládá De potentia) a Stefanem Schodkem, M.A. (překládá De malo). Mimo vždy příslušné literatury jsem získal základní společný glosář, který mají překladatelé k dispozici, přičemž je přiznačné, že spíše než o jednoznačné pokyny, jde o dosti volné náměty – neusiluje se o terminologickou uniformitu. Tyto problémy jsou stále aktuální i u nás, proto jsme se s německými překladateli rádi dohodli, že je zřejmě užitečné uvažovat o společných seminářích či konferencích, případně též s přizváním dalších národních center (quaestiones disputatae se současně překládají a interpretují také ve Španělsku, Itálii a Portugalsku (existuje též starší překlad do angličtiny z minulého století).

Profesor Schönberger patří k předním znalcům fenoménu tzv. scholastiky. Uvažujeme, že jej pozveme právě v souvislosti s pracemi našeho Centra k přednáškám v rámci tradičních Hebdomades philosophicae Olomucenses. Němečtí přátelé souhlasí ostatně též s širší spoluprací s naší olomouckou alma mater.

Doc. K. Floss

Vyhlášení volby kandidáta na funkci děkana CMTF UP pro funkční období 2010-2014

Akademický senát Cyrilometodějské teologické fakulty UP na svém šestém zasedání 9. 1. zvolil podle §6 odst. 1) Statutu CMTF UP volební komisi pro přípravu volby kandidáta na funkci děkana, jejímž členy jsou Lucie Adamcová, Mgr. Vít Hušek, Th.D., doc. Petr Mareček, Th.D., ThLic. Dominik Opatrný, ThLic. Stanislav Pacner, Th.D. Komise zvolila svým předsedou Mgr. Víta Huška, Th.D.

Podle §6 odst. 2) Statutu CMTF UP volební komise vyhláší volbu kandidáta na funkci děkana CMTF UP. Každý člen nebo skupina členů akademické obce CMTF UP má právo podat svůj návrh na kandidáta na funkci děkana. Návrhy se podávají písemně Akademickému senátu CMTF UP do 17. února 2010. AS CMTF UP postoupí návrhy volební komisi. Volební komise ověří, zda příslušný kandidát na funkci děkana splňuje zákonné náležitosti a předpoklady vymezené Statutem CMTF UP a projedná s kandidátem jeho osobní souhlas s kandidaturou (srov. §6 odst. 3-4 Statutu CMTF UP). Při shromáždění akademické obce CMTF UP dne 21. dubna 2010 představí navržení kandidáti svůj program. Dne 28. dubna 2010 se během zasedání AS CMTF UP uskuteční volba kandidáta na funkci děkana.

Změna prodejní doby v prodejně VUP

Z důvodů provedení fyzické inventury zásob k 31. 12. 2009 a čerpání řádné dovolené bude prodejna odborné literatury VUP v době od 14. 12. 2009 do 8. 1. 2010 uzavřena.

Udělejte si řidičák na počítač

Centrum dalšího vzdělávání PF UP připravuje na 15. 1. 2010 Testy ECCL, které proběhnou v počítačové učebně č. 8 Právnické fakulty (budova B). Více informací na <http://cdv.upol.cz>.

Žurnál
Univerzity Palackého v Olomouci
čtete + píšete + komunikujete
redakce@upol.cz, www.zurnal.upol.cz

Chřipka aktuálně aneb...

skvalen, si tělo vytváří protilátky nejen proti usmrčeným virovým částicím, ale i proti skvalenu samotnému. Člověk si tak může nastartovat autoimunitní omezení. A právě to uvádí řada uznávaných zdrojů, že již zmíněných impaktovaných časopisů: uvádějí, že skvalen byl prokázán v pěti šaržích kontroverzní antraxové vakcíny a že u nemocných válečných veteránů byly prokázány protilátky proti skvalenu (např. Experimental and Molecular Pathology, 2002, Auto-immune technologies, 2009). I když je míra rizika skvalenu ve vakcínách stále předmětem výzkumu, odborné zdroje uvádějí přímou souvislost mezi antraxovou vakcínou obsahující skvalen a výskytem zdravotních komplikací u očkováných vojáků.

Chřipkové vakcíny vč. Pandemrix obsahují také toxickou rtuť. Množství rtuti v jedné dávce vakcíny přitom mnohonásobně překračuje denní dávku povolenou Světovou zdravotnickou organizací. Thiomersal je organická sloučenina rtuti, která slouží ve vakcíně jako konzervant a má zabránit případné bakteriální kontaminaci vakcíny. Světová zdravotnická organizace povoluje 0,10 mg na 1 kg hmotnosti očkování, vakcína ji obsahuje 25–30 mg. Člověk by musel vážit 250–300 kg, aby se vešel do povoleného „neškodného“ limitu. Což je vlastně také velmi zjednodušené řešení, neboť se jedná o látku kumulativního charakteru, tzn. že se ukládá v těle a zůstává v něm desítky let. Rtuť ovlivňuje propustnost buněčných membrán a degradaci řady buněčných enzymů negativně působí

na organismus jako celek. Přitom firma GlaxoSmith-Kline (výrobce vakcíny Pandemrix), např. uvádí, že nebyla prokázána škodlivost rtuti ve vakcínách, stejně jako popírá výskyt skvalenu ve vakcíně proti antraxu (www.gsk.cz). Tato vyjádření ve mně vzbuzují značnou nedůvěru, považuji je za demagogická, nebo dokonce za lživá. Opět mne napadá řada otázek: Jedna dávka rtuti z vakcíny nikoho nezabije, ale kolik rtuti do sebe dobrovolně dostaneme opakovaným očkováním? Kolik rtuti v sobě nahromadí dnešní dítě, kterým už od malička dávkuje rtuť ve vakcínách? Nemůže rtuť a kontroverzní skvalen rizikovým skupinám (kterým je očkování především doporučeno) ublížit víc než případná chřipka? Jak je možné, že EU, která plánuje kvůli toxicitě např. zákaz používání rtuťových tonometrů, klidně schválí vakcíny s tak vysokým obsahem rtuti? Máme věřit tvrzení výrobce vakcíny o její bezpečnosti, když prodej vakcíny v době pandemie je doslova zlatý důl?

Existuje nějaká účinná prevence?

Na jedné straně jsem přesvědčena, že imunitnímu systému obecně prospívá přirozená cesta, tedy jeho aktivní boj. Vakcína jej vždy nabourá, je jakousi berličkou, která může způsobit, že organismus pak není schopen reagovat takovou silou, jakou by měl, popř. selže v obraně u jiného kmene viru. Na straně druhé pohrát si s myšlenkou, že se viru vyhneme, je téměř naivní. Období prosinec, leden, únor je tradičně

Dokončení ze str. 4

obdobím, kdy je naše prostředí doslova promořeno chřipkovými viry, výjimku tedy nebude tvořit ani ten současný. Ale každý z nás může využít prevenci, která je velmi snadná a na rozdíl od vakcín stoprocentně bez vedlejších účinků. Kdo zná biologii viru, ví, že aby chřipkový vir mohl škodit, musí se dostat do našich dýchacích cest. Jiná cesta než nosem a ústy neexistuje (přenos kapénkami nebo dotykem). Pokud se dostane do dýchacích cest, stále ještě nemá vyhráno. Musí se přichytit na buňky dýchací sliznice a proniknout dovnitř. To trvá minimálně jeden až dva dny. Kromě klasické hygieny tedy doporučuji nedotýkat se příliš obličje, proplachovat dvakrát denně nos a ústní dutinu slaným roztokem nebo desinfekčními přípravky, např. Listerinem. S velkou pravděpodobností se viru zbavíte, minimálně jej naředíte a pak jej možná spolknete. A když jej spolknete, neuškodí. V žaludku nepřežije. Doporučila bych také pít teplé nápoje, ty viry, které jsou ve fázi tzv. napovrchu, opět spláchnete do žaludku. Rozhodně netvrdím, že jsou tyto rady stoprocentně účinné. Mutací virů ale zažije lidstvo ještě hodně, a postavím-li vedle sebe informace o nebezpečnosti současného viru, kontroverzní vakcíně a možnosti snadné, bezpečné prevence, jsem schopna se rozhodnout, jak se svým organismem naložím. Stejně tak můžete zodpovědně učinit i vy.

Ptala se M. Hronová
foto -mo- a archiv dr. Fellnerové
Více informací o složení léčiv m.j. na: www.sukl.cz

Stipendium L'ORÉAL Česká republika pro ženy ve vědě

„Svět potřebuje vědu a věda potřebuje ženy“

Podpisem protokolu o spolupráci mezi Akademií věd, společností L'Oréal ČR a Českou komisí pro UNESCO byl vyhlášen nový, již 4. ročník stipendijního programu pro mladé a talentované vědkyně. Jeho cílem je finančně pomoci talentovaným vědkyním realizovat perspektivní vědecký výzkum s tím, že rozhodnutí o způsobu využití stipendia je plně na volbě laureátek. I v novém ročníku mohou vědkyně získat až tři roční stipendia v částce 200 000 Kč pro každou z laureátek.

Uzávěrka letošního ročníku je posunuta na 31. 1. 2010.

Více informací naleznete na www.prozenyvevede.cz.

Oxford Journals Online – zkušební přístup

Největší univerzitní vydavatelství na světě Oxford University Press vydává 211 předních světových časopisů, které jsou začleněny do šesti kolekcí: Humanities; Law; Life Science; Mathematics & Physical Science; Medicine; Social Science. Do 31. 12. 2009 bude mít UP zkušební přístup www.oxfordjournals.ort do všech kolekcí. Plné texty jsou k dispozici od r. 1996, prohledáván je i archiv z let 1849–1995, kde jsou zobrazeny bibliografické záznamy a citace článků.

Aktuální informace z dění na naší alma mater
Nejnovejších výsledky na poli výzkumu,
pedagogické a tvůrčí činnosti na UP
Studentské aktivity
Přehled odborných, kulturních
a sportovních aktivit,
na kterých se univerzita a její lidé podílejí

ZURNAL
ONLINE III

Několikrát týdně aktualizováno!
www.zurnal.upol.cz

Provozní doba v útvaru stravování

Útvar stravování zajišťuje provoz do pátku 18. 12. 2009. Od 19. 12. do 3. 1. 2010 jsou provozovny uzavřeny. Prodej zboží na recepci Šmeralova, B. Václavka, J. L. Fischera, gen. Svobody a Neředín bude o vánočních svátcích zajištěn.

Zahájení provozu je v pondělí 4. 1. 2010.

Menza Neředín ve zkouškovém období od 4. 1. do 12. 2. 2010 zajišťuje provoz pouze v ranní směně do 15.00 hod. Provozní doba v menze 17. listopadu od 4. 1. 2010 zůstává beze změn od 10.30 do 20.00 hod.

Zaměstnanci menzy přejí všem svým strážníkům příjemné prožití svátků vánočních a do nového roku 2010 vše nejlepší.

KALENDAŘ AKCÍ UP

Přehled odborných, kulturních a sportovních aktivit, které se konají v prostorách Univerzity Palackého, nebo na nichž se univerzita podílí, vychází jako měsíční příloha Zurnálu UP. Podklady pro Kalendář akcí čerpáme z jeho internetové verze. Uzávěrka pro měsíční přehled je vždy k 20. dni v měsíci.

Jedině díky vaší spolupráci můžeme obsah pravidelně aktualizovat. Využijte možnosti popularizovat svou činnost, oslovit veřejnost a pozvat ji na zajímavé akce, které pořádáte nebo na nichž se podílíte.

Kalendář akcí můžete doplňovat on-line na www.upol.cz/funkce/doplnit-kalendar

„Jak bylo ve Státech?“ – ptají se teď členů sboru Ateneo UP

Zprvu lehce šílená myšlenka koncertního turné v USA se stala skutečností. Bezmála třicet členů Smluvního komorního sboru Ateneo Univerzity Palackého v Olomouci se 16. října tohoto roku sešlo před třetí ráno na vlakovém nádraží svého univerzitního města, aby tuto ideu uskutečnili. Od jejich cíle, města Owensboro v Kentucku, které je v rámci projektu Sister Cities partnerským městem Olomouce, je dělílo více než sedm tisíc kilometrů.

„Výjezd do Spojených států jsme připravovali téměř tři roky,“ říká za vedení sboru Ateneo jeho sbormistr doc. Pavel Režný. „Na začátku bylo osobní setkání s jedním z koordinátorů projektu Sister Cities Billem Westem, který si nás jel poslechnout na jeden z našich tradičních vánočních koncertů,“ popisuje doc. Režný. Následovaly pak další schůzky se zástupci Owensboro a především žádosti o peněžní granty, bez nichž by zpěváci olomoucké univerzity nikam nešli. „Granty jsme získali od Olomouckého kraje a statutárního města Olomouc,“ upřesňuje sbormistr Ateneo.

Vráťme se však v čase do 16. 10., Ateneo jsme opustili za časného rána na olomouckém vlakovém nádraží. O více než deset hodin později, o sedm tisíc kilometrů dále, za tmy, zmatení ze sedmihodinového časového posunu, dorazí jeho zpěváci a zpěvačky do Owensboro, aby je rozčuchané a rozespale v bezmála tři týdny přijaly jejich hostitelské rodiny. Ty se o své svěřence z neznámé České republiky postaraly více než dobře. Při loučení došlo mnohdy i na slzy.

Jako člen sboru mám po návratu z USA problém odpovídat na otázku „Jak bylo v Americe?“. Čím začít? Jak nic nevynechat a zároveň neupadnout do několikahodinového monologu? Svěřit se se silnými dojmy ze zpívání v černošském kostele, kde na mě úžasně zapůsobila spontánní reakce publika na dechberoucí zpěv naší sólistky a společný zpěv gospelu se sólistou místního sboru? Anebo popsat pocit uspokojení při potlesku ve stoje, jímž nás americké publikum na našich koncertech velice

často oceňovalo? Což takhle zmínit, jak často jsme na místních colleges mluvili o Univerzitě Palackého a kolik našich hostitelských rodin jsme inspirovali k návštěvě Olomouce? Nebo vyličít lehkou nervozitu při našem hodinu a půl trvajícím koncertě před více než čtyřmi sty diváky, kterým jsme se rozloučili s Owensboro? A co takhle dvoudenní pobyt v New Yorku a zpívání pro tamní krajany? Jediné, na co mi slova nestačí, jsou pocity při zpěvu hymny sedm tisíc kilometrů od domova...

Jsem zpátky v Olomouci a já otevírám e-mail s odpověďmi od doc. Režného na otázky k tomuto textu. „Celkové hodnotím celý zájezd vysoce pozitivně, podobně hovoří i veškeré ohlasy, které mám v současné době k dispozici jak z naší, tak z americké strany,“ uzavírá „americký sen“ svého tělesa jeho sbormistr.

Hned po návratu čekala na Ateneo další práce. Účast na festivalu Festa academica v Praze, jež vyvrcholila koncertem v Rudolfinu pod patronátem Václava Havla a zpívání na prestižním mezinárodním festivalu Wiener Adventsingem na vídeňské radnici. „Na těchto akcích jsou pečlivě vybírány a zvány jen ty nejlepší sbory. Že do této elitní společnosti patří i Ateneo UP, je ocenění mnohdy tvrdé práce jeho členů, kteří se prosadili do koncertní sestavy,“ oceňuje doc. Režný.

Sbor Ateneo UP se nezastaví až do Vánoc. Prosinec je již tradičně ve znamení sňůry adventních koncertů. A příští rok? „Kromě koncertů plánujeme i výjezd na soustřední festival do zahraničí,“ prozrazuje sbormistr.

M. Poláček, člen Ateneo



Ateneo po vystoupení v Bohemian National Hall v Czech Centre v New Yorku

JUBILEA

Blahopřejeme!

U příležitosti životního jubilea obdržel 7. 12. z rukou rektora UP prof. Lubomíra Dvořáka zlatou medaili Za zásluhy o rozvoj UP prof. Vladimír Janout, emeritní přednost Ústavu preventivního lékařství LF UP (na snímku vpravo). Jeho celoživotní vědecká činnost se týká epidemiologické metodologie, epidemiologie infekčních nemocí, epidemiologie nádorů a epidemiologie kardiovaskulárních nemocí. Prof. Janout je autorem více jak dvou set publikací, pěti monografií a tří skript. Je členem několika vědeckých společností u nás i v zahraničí, absolvoval řadu zahraničních odborných pobytů v Indii, Švédsku, Francii, Nepálu (VHO), Velké Británii, Švýcarsku a Norsku. Za posledních pět let byl řešitelem šestadvaceti grantových projektů.

Společně s prof. Janoutem převzal Pamětní medaili UP prof. Jan Žaloudík, děkan LF Masarykovy univerzity v Brně. Prof. Žaloudík je mj. členem Vědecké rady LF UP a medaili UP získal u příležitosti ukončení svého druhého funkčního období.



Darujte krev!

Dárci krve jsou lidé, kteří zachraňují životy. V současné době je však počet nových, mladých bezplatných dárců krve nižší, než by bylo potřebné. Někteří o dárcovství krve nevědí, jiní raději poskytují svou plazmu za úplatu na výrobu léčiv v zahraničí. České nemocnice ale potřebují krev od našich dárců pro své pacienty – nyní a zde. Transfúzní oddělení FNO na ul. I. P. Pavlova uvítá zájemce kterýkoli den dopoledne a ve čtvrtek po celý den.

Podrobné informace viz www.fnol.cz nebo www.cervenkykriz.eu/darcovstvikrve.

Pro všechny dárcy z UP, kteří do 31. 12. 2009 darují ve FNO svou krev poprvé, připravil Český červený kříž poukaz na kurz základů první pomoci, jehož certifikát má celoevropskou platnost. Mohou se tak naučit jak i jinak zachránit život.

Rakouská studentská konference pro mladé slavisty

Umožnit studentům a doktorandům prezentovat výsledky bakalářských, diplomových nebo disertačních prací před mezinárodním publikem a podpořit jejich vědeckou rozpravu – takový byl cíl prvního ročníku *Rakouské studentské konference pro mladé slavisty* (*Oesterreichische Studierenden Tagung für junge Slawistinnen*) s názvem „m*OST, která proběhla ve dnech 19. až 21. 11. 2009 v Ústavu slavistiky Parise Lodrona v Salcburku.

Účastníci konference si mohli vybrat téma z oblasti slavistické literární vědy, kulturní vědy a jazykovědy, vítány byly rovněž interdisciplinární příspěvky na slavistickém pozadí. Díky pečlivému výběru příspěvků se organizátorům podařilo sestavit velmi široké spektrum témat.

Úvodního slova se ujali prof. Anja Tippner, vedoucí Ústavu slavistiky, prof. Sylvia Hahn, děkanka fakulty, dále prof. Jurij Prokhorov, prof. Alexander Tschesnokov a prof. Konstantin Tsimbaev, který účastníky přivítal jménem organizačního týmu konference.

Jednání vedená v němčině, ruštině, češtině nebo polštině probíhala v osmnácti blocích podle zaměření příspěvků – např. Frazologie, Politika vs. Literatura, Ruský jazyk, Česká literatura, Ukrajina: jazyk, kultura a politika, (Post)socialismus v literatuře, Dějiny a politika aj.

Konference nabídla celkem padesát velmi zajímavých a přínosných referátů, po nichž vždy následovala diskuse. Zúčastněným studentům, kteří přijeli z Moskvy, Lipska, Berlína, Krakova, Varšavy, Curichu, Vídně, Poznaně, Gdaňska, Českých Budějovic, Prahy, Brna či Olomouce, zprostředkovala rovněž možnost získat kontakt na kolegy zabývající se ve svých pracích podobným tématem. Celou konferenci provázela zajímavá výstava „Solidarność 1979-1989“.

O následujícím ročníku *Rakouské studentské konference pro mladé slavisty* budou organizátoři informovat opět v průběhu května, popř. června. Všem mladým slavistům lze účast jen doporučit.

-es-, -red-

Studentka UP byla zvolena do vedení ESN Czech Republic

Erasmus student network (ESN) Czech Republic je nezisková organizace, jejímž cílem je na národní úrovni podporovat studentskou mobilitu vysokoškoláků a zároveň zastřešovat devět lokálních organizací. Jednou z nich je i ESN UP Olomouc působící při naší univerzitě, a právě členka této sekce - Pavla Pastuchová - byla minulý měsíc zvolena do nejvyššího vedení ESN ČR. Stala se tak historicky prvním studentem UP v tzv. National Boardu.

Co přesně National Board je?

National Board je statutárním a nejvyšším výkonným orgánem ESN ČR. Tvoří jej sedm členů, kteří jsou voleni na jeden kalendářní rok. National Board rozhoduje o všech záležitostech ESN ČR a především se stará o řízení, správu a chod celého ESN ČR.

Do jaké funkce jsi byla zvolena a co bude tvým úkolem?

Byla jsem zvolena do funkce *Treasurera* – Pokladníka. Budu teprve druhým oficiálním pokladníkem v historii ESN ČR, protože tuto funkci doteď nikdo nekonal. Zároveň prezident ESN ČR. Předá mi ji Lenka Račanská z VŠE v Praze, a to po jejím zkráceném funkčním období.

Jak ses dostala ke spolupráci s organizací ESN UP Olomouc?



Pavla Pastuchová studuje třetím rokem Francouzštinu se zaměřením na aplikovanou ekonomii na FF UP. V ESN UP působí od roku 2008, nyní na pozici fundraisera. V rámci programu Erasmus by ráda vycestovala do Francie.

ceném funkčním období. Jakožto pokladník budu dohlížet na hospodaření s finančními prostředky ESN ČR, sestavovat rozpočet na jednotlivé semestry a budu podávat daňové přiznání.

Jaké jsou tvé cíle v této funkci?

Velmi ráda bych ve svém funkčním období získala ve spolupráci s národním fundraiserem více sponzorů, díky nimž bychom mohli rozšířit zdroje financování ESN ČR, a tím i zkvalitnit naši pomoc jednotlivým sekcím v ESN ČR. Například pomocí nového projektu s názvem *Fond projektů*. Ten by měl podporovat dílčí projekty v jednotlivých sekcích ESN ČR.

Jak ses dostala ke spolupráci s organizací ESN UP Olomouc?

Prakticky díky internetu. Když jsem si jako prvák prohlížela internetové stránky naší univerzity, zaujal mě článek o studentské organizaci zaměřující se na volnočasové aktivity zahraničních studentů. Jenže jako nezkušený „prvák“ jsem se chtěla nejprve rozkoukat. Bohužel jsem nevěděla, že je možné se zapojit i v průběhu akademického roku. Při zápisu předmětů do druhého ročníku jsem si na portále UP všimla odkazu, že „studentská organizace ESN UP Olomouc hledá nové členy“. Tak jsem jednoduše na link klikla a odepsala na email tehdejší viceprezidentce Evě Čížkové. „Dostala“ jsem svého prvního „zahraňáka“ - Američanku Sárú – a pak už to šlo snadno. Děvčata z ESN mě mezi sebe velmi rychle přijala a než jsem se nadála, už jsem byla na prvním setkání všech ESN sekcí z celé České republiky, takzvaném *National Platform*. Dění kolem ESN mě natolik uchvátilo, že jsem se rozhodla zapojit do naší lokální sekce více a nakonec kandidovat do funkce i na úrovni národní. A povedlo se.

Připravil O. Martinek, foto archiv P. Pastuchové

Rector UP
ve snaze povzbudit literární tvorbu studentů a umožnit tvůrcům dialog s posuzovateli jejich práce
vyhlašuje

16. ročník veřejné literární soutěže pro studenty Univerzity Palackého

Za nejlepší práce budou uděleny ceny, a to 1. cena – 2 000 Kč, 2. cena – 1 500 Kč, 3. cena – 1 000 Kč. Soutěžní práce budou hodnoceny odbornou porotou, kterou jmenuje rektor UP. Výsledky soutěže budou vyhlášeny v květnu 2010 a zveřejněny v Žurnále UP. Autoři vítězných prací se zúčastní hodnotícího semináře.

Závěrečný termín odevzdání prací je 31. březen 2010.

Podmínky soutěže viz www.zurnal.upol.cz/rubriky/studentska-rubrika/.

Soutěžní příspěvky zasílejte na adresu:

Sekretariát rektora Univerzity Palackého, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc,
obálku označte heslem „Literární soutěž“.

Glosa

Slavíme, slavíme, konců toho nevíme

Nedávno skončené oslavy 20. výročí sametové revoluce ukázaly, že opravdu žijeme v mediální době, v době kampaní. Sedmnáctý listopad 1989 totiž doslova okupoval celý listopad 2009. Byla ho plná televize, připravovaly se speciální přednášky, pamětníci přidali své paměti, účastníci vykládali, jak a proč se účastnili, politici na sebe pěli chválu nebo strašili dobami minulými. Přejmenovávala se kina, staré esembáčké vozy po dlouhé době opět vyjely, staré struktury raději zůstaly doma. Žáci všech stupňů škol absolvovali nejrůznější osvětové programy a měli volno. Analytici a komentátoři psali jeden článek za druhým a mnoho lidí si v duchu říkalo, že stejně není co slavit, protože jsme za těch dvacet let zvrátili, co se dalo. A proč to všechno vlastně? Abychom nezapomněli, abychom hlavně mladší generaci ukázali, že dřív bylo hůř a že teď je mnohem líp, aby věděli, co jejich otcové dokázali? Jenže čeho je moc, toho je příliš. Když je člověk delší dobu vystaven mediální kampani, prostě ji přestane vnímat. Pro mladou generaci, která vybojovala sametovou revoluci s dudlíkem v puse, zůstane tato událost i nadále stejně srozumitelná a aktuální, jako střet Slavníkovců s Přemyslovci. Žijeme přece teď a tady, minulost vůbec není „cool“ a je to „pruda“. Opravdu nevím, jak to celé udělat jinak, to se přiznám na rovinu. Jen mám pocit, že se v tom všem hlasitým slavení nějak vytratil obsah, že vlastně nikdo neví, co chceme tím vším říct a hlavně jak to říct tak, aby to pochopili i ti, kteří onu dobu temna nezažili. A to nás čekají další kampaně. Kampaně na Vánoce už probíhá a je to s ní podobné – Vánoce jsou, když se nakupují dárky, zdobí stromek a je volno. Volební kampaně nás čeká a bude opět ve stylu všeobecného prsení politiků a stran. A výsledek? Setrvačnost a rutina. Obsah a smysl se jaksí vytratil. Ze setrvačnosti vhodíme nějaký lístek do urny, ze setrvačnosti nakoupíme dárky a ozdobíme borovici, ze setrvačnosti zase po čase oslavíme revoluci a život půjde dál.

Jenom aby se nás jednou nějaké malé dítě nezeptalo, proč to všechno děláme. Mohli bychom totiž zjistit, že už vlastně nevíme.

T. Chalupa

Rector Univerzity Palackého vyhlašuje

první ročník studentské grantové soutěže na UP

Jejím cílem je podpora projektů realizovaných studenty doktorského nebo magisterského studijního programu a financovaných z prostředků na specifický vysokoškolský výzkum. Řešitel studentského projektu je student doktorského studijního programu, kde UP je školicím pracovištěm, nebo akademický pracovník UP. Dalšími členy řešitelského týmu mohou být studenti doktorského nebo magisterského studijního programu nebo akademičtí, vědeckí, výzkumní a vývojoví pracovníci. Počet studentů doktorského nebo magisterského studijního programu v řešitelském týmu je alespoň roven počtu ostatních členů řešitelského týmu. Soutěž se řídí pravidly stanovenými směrnicí rektora č. B3-09-3-SR: Zásady studentské grantové soutěže na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Vyhlášení soutěže: 30. 11. 2009; Soutěžní lhůta: 1. 12. 2009–11. 1. 2010; Hodnotící lhůta: 12. 1.–28. 2. 2010; Počátek řešení projektů: březen 2010; Termín pro odevzdání zpráv: 15. 1. (viceleté projekty), 15. 3. (jednoleté projekty); Veřejné oponentury závěrečných zpráv: do 31. 3. 2011

Prioritní témata, která pro první ročník soutěže stanovily jednotlivé fakulty, najdete včetně dalších informací na adrese www.upol.cz/nc/zpravy/aktualita/zprava/article/64/5938/.

„Potřebujeme vědu, více vědy a více lepší vědy, a to nikoli pro její techniky, ani pro zábavu, dokonce ani pro své zdraví a dlouhověkost, ale pro naději na moudrost, již náš způsob kultury nabytí musí, má-li přežít.“

Lewis Thomas (1913–1993), světově známý imunolog, který proslul jako esejista a popularizátor vědy („Myšlenky pozdě v noci“, „Buňka, medúza a já“). Jeho eseje přeložil do češtiny jeho přítel, básník a lékař Miroslav Holub.

Jak jsem se učil anglicky u pana profesora J. Macháčka, CSc., v kotelně Dětské kliniky Fakultní nemocnice

V druhé polovině 70. let minulého století jsem zvažoval, že emigruji do Spojených států. V USA je ovšem nezbytné pro vykonávání práce lékaře udělat nostrifikaci, a to bez kvalitní znalosti anglického jazyka je přání více než iluzorní.

Jako většina lékařů Fakultní nemocnice jsem do té doby při překladech do anglického jazyka u odborných článků připravovaných do tisku využíval služeb tehdy pana doc. J. Macháčka, který po vyhození z Filozofické fakulty pro své postoje v roce 1968–1969 byl přinucen pracovat v kotelně Dětské kliniky Fakultní nemocnice. Protože jsme se v tuto dobu nijak zvlášť neznali, tak jsem se osmělil a přišel za panem docentem do kotelně Dětské kliniky a poprosil jsem ho, jestli by mi nemohl dávat lekce v konverzační angličtině. Pan docent mne sice po příchodu do kotelně přátelsky přivítal, ale když jsem mu řekl, že bych se chtěl naučit angličtině, tak jsem se osmělil a přišel za panem docentem do kotelně Dětské kliniky a poprosil jsem ho, jestli by mi nemohl dávat lekce v konverzační angličtině. Pan docent mne sice po příchodu do kotelně přátelsky přivítal, ale když jsem mu řekl, že bych se chtěl naučit angličtině, tak jsem se osmělil a přišel za panem docentem do kotelně Dětské kliniky a poprosil jsem ho, jestli by mi nemohl dávat lekce v konverzační angličtině.

Bylo to pro mne zklamání, ale chápal jsem jeho rozhodnutí. Chvilu jsme si povídali o všem možném a pak jsem odešel na noční službu, kterou jsem měl na Gynéologicko-porodnické klinice. Přibližně v 21 hodin na porodním sále zvonil příjem, a když jsem otevřel dveře, tak za nimi stál pan docent Macháček se svou dcerou, která šla k porodu. Během příjmu mi pan docent řekl: „Páne asistenta, informoval jsem se na Vás u našich společných známých, a pokud máte zájem, tak přijďte pozítří a začneme.“ Tak jsem zahájil své vzdělávání v angličtině u dokonalého profesionála.

Lékařská angličtina má svá úskalí ve výslovnosti. Od svého přítele a spolužáka MUDr. M. Houdka jsem dostal tip, že nejlepší texty na výuku angličtiny pro mediky a lékaře jsou skripty z Univerzity Karlovy v Praze. Texty jsem si obstaral a kontaktoval jsem rodilou Angličanku z Londýna, lektorku konverzační angličtiny, Miss Susan, která v tu dobu stážovala a pracovala na Katedře anglistiky Filozofické fakulty. Požádal jsem ji, jestli by nebyla tak laskavá a nenamluvila mi jednotlivé články lekci do kazetového magnetofonu, který jsem pak stále vozil v autě a poslouchal namluvený text.

Miss Susan souhlasila, že za mírný poplatek 10 Kč za každý článek mi namluví odborný text do magnetofonu. Přibližně za měsíc mi Miss Susan volala, abych si přišel pro magnetofonové kazety, a když mi je předávala, tak se omlouvala, že to tak dlouho trvalo, a řekla mi, že již nikdy takovou práci nevezme, protože přesto, že má státnice na Oxfordu, tak musela vyslovnost každého druhého slova hledat v Oxford dictionary, protože nezná odbornou lékařskou terminologii. Dokonce byla tak zoufalá, že po třetím článku to chtěla úplně vzdát, ale vzhledem ke svému slibu dilo dokončila.

Při následující lekci u doc. J. Macháčka jsem se mu pochlubil získaným výukovým materiálem a pan docent mi po chvíli poslouchní řekl: „Václave, ta paní není z Londýna, já bych to tak odhadoval, že je

z Walesu a pravděpodobně z Cardiffu. Ale jinak mluví velmi dobře.“

Jestliže ten den odpoledne jsem zašel za Miss Susan a řekl jsem jí to, co mi sdělil můj učitel angličtiny. Miss Susan jen polkla naprázdno a řekla: „Ano, narodila jsem se v Cardiffu, ale od šesti let žiji v Londýně a mám státnice z angličtiny na Oxfordu a mluvím správnou a spisovnou angličtinou. Toho tvého učitele bych chtěla vidět.“

V následujících dnech jsem přivedl Miss Susan do kotelně, kde pan docent stál v montérkách u kotlů a točil kohoutky topení. To byl pro Miss Susan první šok. Druhý šok pro Miss Susan následoval při jejich přibližně dvouhodinovém rozhovoru. Když jsem Miss Susan vezl autem zpět na koleje, tak dlouho mlčela a pak mi řekla: „Ten tvůj učitel zná více anglických dialektů, než já. Proč takový člověk neučí na univerzitě, a pracuje v kotelně?“

Co jsem jí měl říct, než že my Češi jsme bohužel takoví.

Když jsem pak po několika letech dělal odbornou zkoušku z angličtiny na kandidaturu věd u pana profesora Peprníka, tak se mne pan profesor po pěti minutách zeptal: „Kde jste se učil anglicky?“ Rekl jsem, že u pana docenta Macháčka v kotelně u nás v nemocnici. Podíval se na mne a řekl: „Měl jste to říct hned a měl jste zkoušku udělanou již ve dveřích.“

Nejen zahraniční cesty ...

Že nebylo možno volně cestovat v období panování jediné strany do zahraničí, je všeobecně známo. To se dotýkalo každého občana. O vnitřních omezeních se příliš nemluví, v některých případech jsou to dnes skutečnosti neuvěřitelné. Jedním z omezení byl přístup k informacím. Nejen, že byl značně znemožněn přístup k zahraniční literatuře, málo kdo však dnes uvěří, že stejným způsobem byl zamezen přístup k běžnému dennímu tisku včetně takového, jakým bylo Rudé právo nebo Hospodářské noviny.

Připomeňme si proto, že studenti neměli přístup k jakýmkoliv novinám a časopisům starším pěti let. Ovšem opravdu kuriozní pak byly případy, kdy odborníci neměli přístup ani ke svým vlastním odborným pracím. Příkladem je toto potvrzení, které musel vydat proděkan fakulty řízení VŠE absolventu techniky s titulem inženýra, když chtěl při dalším studiu použít svého odborného článku, publikovaného v odborném časopise Podniková organizace. Bez takového potvrzení Státní vědecká knihovna nesměla autorovi jeho vlastní práci zapůjčit.

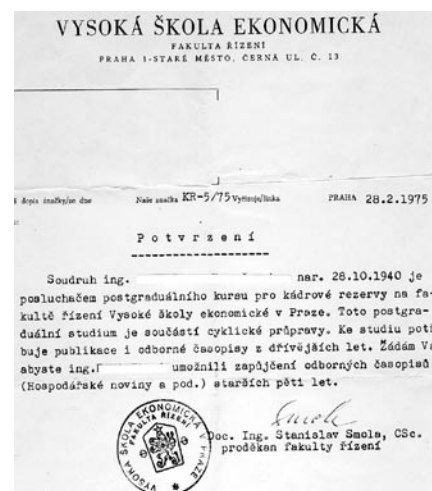
Dnes se zdá nemožné, ale bylo tomu tak. Těch omezení bylo daleko více. Každý totalitní systém musí dříve nebo později přistoupit k tuhé cenzuře zejména nových myšlenek, které tento systém nahlo-

Moje edukace se postupem doby, když jsem nakonec neemigroval, rozrostla v přátelský vztah, který mám s panem profesorem dodnes. V osmdesátých letech do kotelně chodilo k panu docentovi do kotelně více lékařů. Pan docent mi jednou řekl, že i tato zkušenost je pro něho zajímavá, protože on vždy učil studenty, kteří měli dobrou průpravu v anglickém jazyce, a nyní poznává i ty, kteří nemají hlubší znalosti v anglickém jazyce. Práce v kotelně nám připadala pro našeho přítele nehorázná a dehonestující a hledali jsme cestu, jak panu docentovi pomoci. V tu dobu se uvolnilo místo knihovníka na Neurologické klinice Fakultní nemocnice. Záležitost byla v nemocnici i na Lékařské fakultě dohodnutá a připravená, ale jak už to bývá, někteří bývalí kolegové z Filozofické fakulty nedovedli ani po deseti letech, co byl docent Macháček donucen odejít z Filozofické fakulty, potlačit svou animozitu vůči jeho osobě a postavili se velmi ostře proti a realizaci této myšlenky nám znemožnili.

Pak přišel rok 1989 a věci se částečně vrátily tam, kde vždy měly být. Bohužel ztráta téměř dvaceti let plodného života pro tohoto pedagoga se nikdy nemůže vrátit.

Milý Jaroslave, přeji Ti k Tvému významnému životnímu jubileu hodně zdraví a již jen samá pozitivita v dalším životě.

Doc. V. Rýznar, CSc., MBA,
Fakultní nemocnice Olomouc



dávají. Jedinou výhodou takového omezení snad bylo, že nebylo z čeho opisovat, takže plagiátoři to měli značně ztíženo. To však nikdy nemůže vyvážit škody, které byly způsobeny na nastupující generaci právě zamezením přístupu k aktuálním informacím včetně nejnovějších vědeckých poznatků. -jb-

Ke způsobu obsazování Akademického senátu Univerzity Palackého

Diskuse o roli Akademického senátu UP při volbě rektora UP (kritika prof. Opatrného i následné reakce některých kolegů) mne inspirovala k zamyšlení nad tématem obecnějším, které ovšem s jakoukoli diskusí o činnosti Akademického senátu UP či přímo s jeho kritikou velmi úzce souvisí. Tím je otázka způsobu ustavování AS UP.

Akademický senát je laický orgán vzešlý z voleb (tak jako např. parlamenty), nikoli odborné grémium vyžadující specifickou kvalifikaci. O kvalitě složení senátu tedy rozhoduje jednak ochota těch, kteří kandidují, a zejména potom následný výběr ze strany voličů. Zde je však základní kámen úrazu, neboť při volbách do Akademického senátu Univerzity Palackého se neuplatňuje systém studentské a učitelské kurie. Je sice předem stanoven poměr mezi senátory-pedagogy a senátory-studenty (2:1), tj. za každou fakultu se volí dva učitelé a jeden student, ovšem při samotných volbách platí systém, kdy v rámci každé fakulty „všichni volí všechny“. Pedagogové tedy spolurozhodují o studentských zástupcích a studenti o pedagogických zástupcích. Fakticky však (z hlediska

poměru studentů-voličů a pedagogů-voličů) o složení celého senátu rozhodují pouze studenti.

Tato úprava vede k několika nežádoucím efektům, za které považuji (neděláním se zde nárok na úplnost) minimálně tyto:

- 1) reálnou šanci získat senátorský mandát mají pouze ti pedagogové, kteří jsou mezi studenty nejvíce známi (prakticky tedy ti, kteří učí již od nižších ročníků studia);
- 2) studenti často hodnotí pedagoga podle zcela jiných kritérií, než by jej hodnotili jeho kolegové (vnášet do rozhodování senátu i studentský pohled na věc je bezesporu žádoucí, ale od toho tu jsou studentští senátoři);
- 3) případná předvolební kampaň se z roviny racionální často přesouvá do roviny emocionální (o většině témat, která se v senátu mají řešit, nemá běžný student příliš přehled);
- 4) legitimní učitelských senátorů jakožto zástupců učitelů je tak poměrně nízká (sice mají zastupovat učitele, avšak mohou být v senátu navzdory jejich většinové vůli);

- 5) není proto ani zřejmé, komu se mají zástupci učitelů ze své práce „zodpovídat“ (mám na mysli jakousi morální odpovědnost za svou práci, jiná odpovědnost v podobě imperativního mandátu zde není);
- 6) neexistence kurií má mít vliv nejen na výsledné složení senátu, ale i na strukturu kandidátů, resp. rozhodnutí kandidovat (úvaha typu „nejdu do toho, když nás volí studenti, stejně nemám šanci, téměř mě nezajímá“).

O těchto nežádoucích efektech má smysl samozřejmě hovořit pouze tam, kde jde o reálnou soutěž. Pokud se najdou na příslušné fakultě pouze dva ochotní dobrovolníci na dvě senátorská místa, pak je úplně jedno, kdo volí. Řešíme však situaci, kdy má o místa v senátu probíhat skutečná soutěž a tato soutěž má vygenerovat ty nejlepší zástupce pedagogů z příslušné fakulty.

Zakotvení učitelské a studentské volební kurie je zcela standardní úpravou, která je i v rámci některých fakultních senátů dlouhodobě uplatňována. Bylo by žádoucí, aby se tato úprava uplatnila i pro volby do

Dokončení na str. 9

Vánoce

O Vánocích byly napsány mnohé knihy, a to z nejrůznějších pohledů, biblických, religionistických, etnografických a mnoha dalších. Zdá se tedy, že již nic podstatného nového nelze napsat. Přesto asi stojí zato vždy v tomto úspěšném předvánočním čase zamyslet se nad původním významem tohoto svátečního období. V každé rodině existují vedle obecných zvyklostí ještě speciální, zvláštní a jedinečné způsoby vánočního prožívání nebo slavení. Každá rodina má své vlastní tradice, dědící se z pokolení na pokolení. Sekulární 20. století jistě hodně ukrojilo ze starých zvyků našich předků, ale z opačného pohledu také mnohé očistilo od staletého nánosu nebo dokonce balastu. K původní prosté události v Betlémě se připojovalo v jednotlivých stoletích tolik „nálezků lidských“ (slovy M. Jana Husa), že přes ně už mnohdy nebylo, obrazně řečeno, do betlémské chýše ani vidět. Zvyky a tradice mohou být sice krásné, prospěšné i užitečné, ale podstata Vánoc zůstává alespoň ve většině rodin stále živá. Už jen prožívání této doby s blízkými, a zejména dětmi, naplňuje radostí a štěstím nejen obdarovávané, ale i darující.

V rámci církevního roku patří Vánocům v naší evropské a speciálně české tradici jedinečné místo. Z hlediska křesťanského a církevního jsou samozřejmě důležitější a významnější Velikonoce. Ty v sobě obsahují přímo koncentraci křesťanské zvěsti a tradice. Jednak jsou Velikonoce svým časem spojeny s judaismem a jednak je v nich zahrnuto ústřední poselství evangelia, neboli radostné zvěsti o Mesiáši a spáse člověka i světa. Ježíš Kristus v období židovských velikonoč (pesachu) zemřel a vstal z mrtvých. Z hlediska doby jejich slavení, jsou tzv. svátky pohyblivými. Velikonoční neděle je první nedělí po prvním jarním úplňku.

Podstatně jinak je tomu s vánočním obdobím. Vánoce jsou v církevním, stejně jako v občanském kalendáři svátky svým termínem pevné. Ústřední svátek, Hod Boží vánoční nebo slavnost Narození Páně, připadá každý rok na stejné datum 25. prosince. Od něj se pak odvíjí jednak předcházející doba „příprav“ – advent, a jednak pokračující vánoční období v širším slova smyslu. Rané křesťanství si připomínalo Epifanii, tedy Zjevení Boha v lidském těle, což není jistě bez vlivu antického náboženského myšlení a tradice. Epifanie, slavená v celém křesťanství 6. ledna, zůstala dosud ve východním ortodoxním křesťanství ústřední připomínkou příchodu Mesiáše Ježíše Krista. Vánoce v našem slova smyslu neslaví. Slavnost Narození je mladšího data a spadá do doby 4. až 5. století, kdy se teprve na západě prosadila. Datum této slavnosti Narození je rovněž bez vlivu antické římské tradice.

Termín slavnosti Narození Páně 25. prosince souvisí s římskými saturnáliemi a mnohem starším slavením zimního slunovratu. Pomineme-li drobnou chybu v pozdějším (525 n. l.) výpočtu data narození Ježíše Krista (nový letopočet), žádný soudobý pramen neuvádí denní datum jeho příchodu na svět. Evangelista Matouš ve své zprávě o narození Ježíše vychází jednoznačně z židovské mesiášské tradice. Markovo evangelium začíná až Ježíšovým křtem. Apoštol Jan v posledním evangeliu se betlémským narozením vůbec nezabývá, nýbrž podává pokročilou teologickou reflexi těmito slovy: „A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi“ (J 1, 14). To evangelista Lukáš, který sice nebyl Ježíšovým učedníkem (apoštolem), a proto se musel spolehnout na zprávy „jak nám je předali ti, kteří byli od počátku očitými svědky a služebníky slova“ (Lk 1, 2), obšírně popisuje událost Ježíšova narození.

„Stalo se v oněch dnech, že vyšlo nařízení od císaře Augusta, aby byl po celém světě proveden soupis lidí. Tento první majetkový soupis se konal, když Sýrii spravoval Quirinius. Všichni se šli dát zapsat, každý do svého města. Také Josef se vydal z Galileje, z města Nazareta, do Judska, do města Davidova, které se nazývá

Betlém... aby se dal zapsat s Marií, která mu byla zasnoubena a čekala dítě. Když tam byli, naplnily se dny a přišla její hodina. I porodila svého prvorozeného syna, zavinula jej do plénky a položila do jesličky, protože se pro ně nenašlo místo pod střechou. A v té krajině byli pastýři pod širým nebem... Náhle při nich stál anděl Páně a sláva Páně se rozzářila kolem nich... A hned tu



Lidový betlém v Nosislavi (detail Narození)

bylo s andělem množství nebeských zástupů a taktó chválili Boha: Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj mezi lidmi; Bůh v nich má zalíbení“ (Lk 2, 1-14).

Matouš ještě dodává informaci o mudrcích. „Když se narodil Ježíš v judském Betlémě za dnů krále Heroda, hle, mudrci od východu se objevili v Jeruzalémě a ptali se: Kde je ten právě narozený král Židů? Viděli jsme na východě jeho hvězdu a přišli jsme se mu poklonit“ (Mt 2, 1-2). Právě tato událost je v západní tradici spojena s Epifanií. U nás proto všeobecně známe svátek svatých Tří králů, vysvětlovaný jako zjevení Krista pohanům. Z biblických mudrců se stali králové, a později ve středověku byla již známa dokonce i jejich jména: Kašpar, Melichar a Baltazar. Evangelista Matouš dokonce nemluví ani o počtu mudrců. Uvedl však, že přinesli zlato, kadidlo a myrhu. A z toho se následně vyvodil i jejich počet.

Málokdo se nad těmito historickými souvislostmi a mnohdy i nesrovnalostmi pozastaví, když stojí sám nebo se svými ratolestmi před betlémem někde v kostele. Tady lidový řezbář dal všechno do jednoho celku. Narození, příchod zvědavých pastýřů, zpěvy nebeských andělů i příchod mudrců. Když k takovému obrazu připojíme Rybovu „Hej mistře“ nebo středověkou a všeobecně známou „Narodil se Kristus Pán“ či z němčiny převzatou píseň „Tichá noc, přesvatá noc“, pak již k vánoční idyle není co dodat. Spíše někdy závidíme čistému a bezstarostnému pohledu rozzářených dětských očí.

Naše Vánoce obsahují mnohem více, než co vidíme v takovém betlémě. K jesličkám přibyl vánoční stromček a dárky od Ježíška. Spousta lidových pranostik, říkadel i pověr je spojena s vánočním obdobím; od adventu (začíná mezi 27. listopadem až 3. prosincem) s jeho roráty přes Narození Páně, sv. Štěpána (26. prosince), sv. Jana s jeho zázračným vínem (27. prosince) nebo betlémská Mláďátka (28. prosince), jež středověcí studenti slavili veselými taškařicemi, a samozřejmě nepostradatelnou koledou. Pak nastane konec roku o svatém Silvestru, a Nový rok se všemi splnitelnými i nesplnitelnými předsevzetími. To se již začíná měnit něco i v přírodě: „Na Nový rok o slepičí krok“, „na Tři Krále o skok dále“ a „na Hromnice o hodinu více“. Dlouhé noci, které daly i název „Vánocům“ (Weinachten) se pomalu krátí a dny se prodlužují.

Vánoční období končívá právě o Hromnicích 2. února. Je to doba šesti nedělí od Narození Páně, a tedy podle židovské tradice rituální očisťování matky narozeného Ježíše. Datum je blízké starořímským oslavám bohyně Februi nebo oblíbeným Lupercáliím, kdy se římské ženy a dívky měly symbolicky očistit od úhony neplodnosti; účastnily se průvodů s pochodní. Oblibu těchto únorových slavností křesťanství muselo ponechat, ale s novým obsahem jako „očisťování Panny Marie“. A fakule s pochodněmi časem nahradily svíce, kterými se lidé snažili ochránit před hrotem a bleskem. A tak máme na světě Hromnice. Po liturgických reformách druhého vatikánského koncilu končí vánoční období hned první nedělí po Třech Králích neboli Epifanii (6. ledna), kdy si katolíci křesťané připomínají křest Páně v řece Jordán. V kostelích končí vánoční výzdoba, ale betlémy a jesličky jsou většinou ponechávány postaru až do Hromnic.

Když jsem zmínil některé zvyky a pranostiky, nezapomněli jste si uřezat „barborky“ – 4. prosince na svatou Barboru dát doma do vázy větvičky zlatého deště nebo třesně či višně? Pokud vám do Štědrého večera vykveto, budete mít štěstí a zdraví. Před deseti lety si takto děvčata předpovídala vdavky v následujícím roce. Měla-li dívka nápadníků více, označila si větvičky jménem chlapce, a která dříve vykvetla, ten si ji vzal za manželku. Děvčata vůbec bývala o Vánocích zvědavá na svoji budoucnost. Třásla bezem, sekala otvory v ledu zamrzlého rybníka – však víme, jak to mohlo dopadnout. Dodnes se pouští ořechové skořápky se svíčkami v míse naplněné vodou nebo se lije do vody olovo. To jsou jen nemnohé z pověr, které se k Vánocům připojily.

Dnes asi nejrozšířenějším symbolem, vedle již jmenovaných, je adventní věnec. Kruh věnce symbolizuje věčný život a společenství lidí. Čtyři svíčky představují čtyři adventní neděle a světlo svící symbolizuje samotného Krista jako světlo světa. Zelený věnec nebo jen věneček symbolizuje pak naději nového života, naději na příští jaro a léto, a tím i příští úrodu. Ne, není to prastarý zvyk. Vznikl teprve v 19. století v evangelickém prostředí Hamburku (1838). Dnes jej máme nejen ve svých domácnostech, ale setkáme se s ním takřka všude, v kostelích a sborech, stejně jako v hypermarketech nebo na vánočních stáncích.

V procesu inkulturace můžeme zahlédnout ve Vánocích a svátcích, které tvoří součást širšího vánočního období, celou řadu ještě předkřesťanských inspirací, avšak samotná podstata Vánoc je jednoznačně křesťanská. Tak jako se inspirujeme Božskou štedrostí k vzájemnému obdarovávaní, měly by i Boží láska, pokoj a dobro být naší inspirací.

Prof. Miloslav Pojsl

Ke způsobu obsazování...

AS UP. Tedy aby si učitelé na každé z fakult zvolili své 2 zástupce v rámci kurie učitelů a stejně tak studenti jednoho zástupce v rámci studentské kurie.

O tématu jsem s některými kolegy z AS UP již neformálně hovořil a bude vhodné toto téma otevřít, budou-li se dělat některé dílčí změny ve Volebním a jednacím řádu AS UP. Technicky jde pouze o změnu několika slov ve Volebním a jednacím řádu AS UP, prakticky se na tom bude muset usnést AS UP kreovaný současným systémem. Budu rád, pokud své kolegy o potřebě změny přesvědčím. Tato debata je potřeba otevřít zevnitř AS UP, neboť kritika zvenčí (zejm. ze strany neúspěšných kandidátů) může být vnímána a zlehčována jako snaha těch, kteří ve

Dokončení ze str. 8

volebách neuspěli, hledat pro neúspěch zástupné důvody.

Rozhodně netvrdím, že senát volený v rámci kurie (učitelé/studenti) by byl kvalitnější, aktivnější či by se mu, byl-li kritizován za neúspěšnou první volbu rektora, např. podařilo zvolit rektora univerzity rychleji. Všechny své kolegy v senátu si vážím a myslím, že pracují dobře. Klíčové je však něco zcela jiného. AS UP by měl mít transparentnější způsob ustavování a tedy i transparentnější složení (pedagogové si sami vyberou své zástupce) a tím i jasnější legitimitu a odpovědnost např. v případě jakékoli kritiky.

JUDr. M. Bartoň, Ph.D., Katedra ústavního práva PF UP, předseda legislativní komise AS UP

Před dvaceti lety aneb I takoví jsme byli /závěr/

Ukradená revoluce?

Přímo v horečnaté práci a ve stálém zkoumání, co všechno můžeme a musíme na univerzitě změnit, aby odpovídala našim listopadovým představám, pozval jsem studenty ze stávkového výboru po roce od Listopadu 1989 na přátelské připomínkové setkání. Byl jsem však překvapen tím, že někteří z těch nejaktivnějších, jichž jsem si za revolučních dnů velmi vážil, se omluvili s tím, že prý nebylo co oslavovat, a navíc že jejich revoluce jim prý byla ukradená. Nad tím se musel člověk vážně zamyslet. Jistě, většina studentských lídrů byla z vyšších ročníků nebo se studiem končili, takže je mohl poznamenat střet s realitou profesního života. Došlo i na nevyhnutelné zklamání mladých lidí, kteří si za Listopadu prožili opojný pocit, že jsou demiurgy rychle se měnících dějin a zdáli se být postaveni nejméně na roveň veteránům disentu z Občanského fóra.

Je ale také třeba připustit, že historická role studentů v revoluci nebyla nikdy úplně doceněna. U studentů to všechno začalo. Důležité

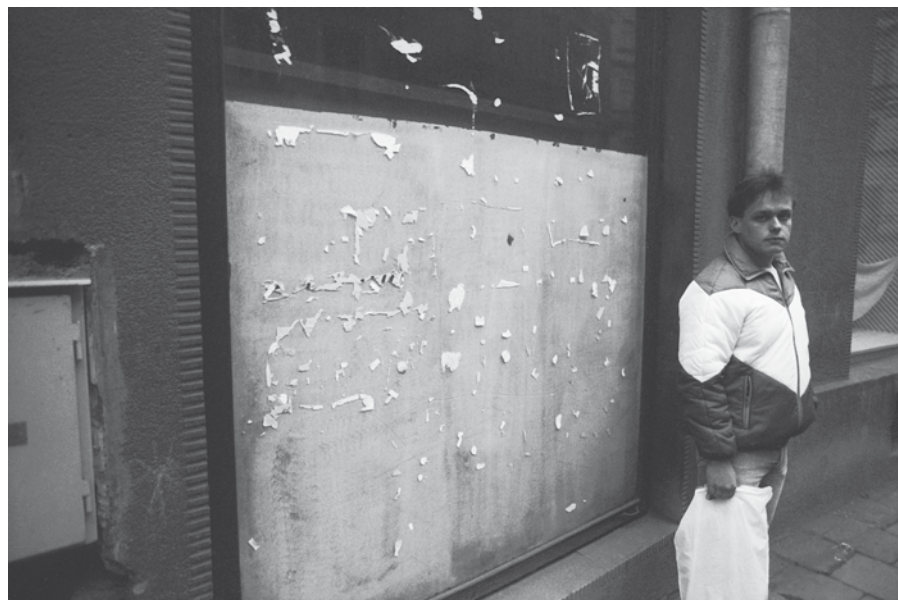
bylo především to, že nezůstali v hlavním městě či městech, ale přenesli neuvěřitelně důkladnou přesvědčovací kampaň do malých, menších a vůbec nejmenších obcí. Právě tyto „spanilé jízdy“ měly alespoň v prvních týdnech největší dopad na změnu postojů politiky nevyzrálé širší veřejnosti. Bez nich by byla možná revoluce skončila tím, že by neoblíbené děržimordy Jakešova či Štěpánova typu nahradil umírněný, leč „lidový“ Adamec, který se ještě po 10. prosinci líbil venkovským lidem (v rozhovorech se studenty) více než pražský intelektuál Havel. Je ovšem třeba říci, že tato zásluha studentů náleží všem řadovým účastníkům, kteří tento „vzdělávací rychlokurs české populace“ realizovali, a ne jen těm, kdo pracovali ve stávkových výborech.

Osobně si nemyslím, že by revoluce byla studentům „ukradena“. Navíc nebyla jenom jejich, i když v ní sehráli klíčovou roli. Koneckonců, v čele nové demokracie nemohli nespíši zůstat jen studenti. Ti, kteří rovnou přeskočili z rolí studentů do rolí poslanců, se ostatně

příliš neosvědčili – snad i proto, že se nestihli vystavit reálnému životu. A ti aktivní účastníci studentské stávky, kteří do politiky vstoupili později, také nepřinesli mnoho pozitivního.

Byla tedy revoluce někomu ukradená? Do jisté míry ano, ale ne jenom studentům. Dá se říci, že všem účastníkům Listopadu usilujícím o vytvoření demokratického právního státu založeného na respektu k lidským právům a na myšlenkovému pluralismu revoluci uloupili – naštěstí jen zčásti – ti, kdo chtěli pouze nahradit jednu agresivní ideologii nějakou jinou, a ti, kdo chtěli ze společenských změn vytěžit zejména vlastní hmotný prospěch. Právně nedostatečně připravena a lehkomyšlně rozběhnuta kuponová i neukončená privatizace jim velmi nahrála. Také politická scéna se rychle proměňovala a místa studentů začali zaplňovat jiní. Nahrávala jim i skutečnost, že demokratickou soutěž politických programů začala až příliš brzy nahrazovat partokracie, která vyústila v boj mocenských mechanismů. Za listopadových shromáždění lidí se zdálo, že víme lépe, co nechceme, než to, co vlastně chceme. Ale byla by to chyba myslet si, že jsme se neduhů minulosti už zcela zbavili. K dosažení obou cílů nás čeká ještě spousta práce. Přes všechny překážky (a jednou z nich jsme my sami) jsme přece jen „dál“, i když ne tak daleko, jak jsme si to představovali při zpěvu na náměstích po celé zemi před dvaceti lety. Bezpečnost našeho státu má solidní mezinárodní garance, kulturně jsme se vydali z Východu na Západ, jsme součástí evropského dění. Je to vidět i v oblasti vzdělávání, naši alma mater nevyjímaje. A tak je jenom patřičné připomenout události z listopadu 1989 a poděkovat aktérům i těm, kdo něco z tehdejšího dění zaznamenali pro budoucnost.

Prof. Josef Jařab, CSc., emeritní rektor UP,
In: P. Zatloukal: Gaudeamus 2009, (ed. T. Hrbek)
foto -mo-



P. Zatloukal: Stávka končí

Gaudeamus podruhé



Publikaci „Gaudeamus“ vydala Univerzita Palackého spolu s Nadací Charty 77 v roce 1990 k prvnímu výročí listopadové revoluce. Na podzim tohoto roku vyšlo k výročí dvacátému druhé, doplněné vydání. Je obohaceno o nový text Josefa Jařaba, který publikujeme výše, o několik dalších fotografií a vzpomínku autora Ing. Petra Zatloukala:

Na první spontánní listopadové shromáždění na olomouckém náměstí jsem si přinášel fotoaparát pod kabátem. Náměstí bylo tehdy obstoupeno policajty a nebylo jasné, jak se situace vyvine. To byl pro mě dost vážný moment. Následující dny a týdny přinesly řadu zvratů, v nichž se v sinusoidách střídaly počáteční obavy s uvolněním. Nad tím převládalo vědomí, že se něco děje, že jsme svědky dějinného zlomu. Tehdy jsem snad poprvé a naposled v životě zažil naprosté splynutí s fotoaparátem, měl jsem pocit, že fotím přirozeně a samozřejmě, tak jako dýchám, píše v ní autor o svých pocitech při fotografování studentské stávky. -red-



2009

20 let svobody a demokracie
v Olomouci

Příjemné prožití vánočních svátků
a šťastný vstup do nového roku
všem čtenářům, autorům
a příznivcům Žurnálu UP
přeji

redakční rada a redakce ŽUP

Žurnál UP, týdeník. Vydává Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, 771 47 OLOMOUC, IČO 61989592. Redakce: tel. 585 631 781, 585 631 782, fax 585 222 731, e-mail: velenamazochova@upol.cz, milada.hronova@upol.cz, http://www.zurnal.upol.cz. Roč. 19, 2009/2010. Odpovědná redaktorka V. Mazochová. Výkonná redaktorka M. Hronová. Jazyková úprava T. Chalupa, O. Martínek. Technická redakce M. Cyprová. Členové redakční rady: T. Opatrný (předseda), L. Bartková, M. Cajthaml, F. Dienstbier, J. Fiala, V. Karásková, M. Kolář, M. Malacka, V. Mihál, P. Neumeister, L. Špirudová, P. Urbášek. MK ČR E 12524. Tiskne Polygrafické středisko Vydavatelství UP. Uzávěrka 14. 12. 2009. Vychází 18. 12. 2009. Uzávěrka příštího čísla 11. 1. 2010. Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou, s. p., Odštěpným závodem Severní Morava, č.j.: 3185/95-P/1 ze dne 21. 11. 1995.